

PRESÈNCIA

Núm. 2300. Any LIII ■ Diumenge, 6 de maig del 2018 ■ www.presencia.cat

SIGUEU REALISTES

**DEMANEU
L'IMPOSSIBLE**

Fa 50 anys de la revolta
estudiantil i obrera del
Maig del 68

Josep Carné

“

Quan et trobes amb la gent gran que s'acaba de jubilar veus que els costa decidir quin camí han d'emprendre

PERE BOSCH I CUENCA

● Segons les dades de l'Institut d'Estadística (Idescat), gairebé 1.400.000 persones del nostre país tenen més de 65 anys. Una part d'aquest col·lectiu s'agrupa a la Federació d'Entitats de la Gent Gran de Catalunya (la FATEC), que inclou més de 600 entitats i representa més de 400.000 persones. El seu president és Josep Carné, escollit fa justament dos anys. Amb ell i amb Enrique Peidro, vocal de la junta i especialista en temes legals, conversem al voltant dels reptes de la gent gran.

Quan es va fundar la FATEC vostè tenia 36 anys. No sé si en aquells moments coneixia l'entitat.

En absolut. Quan jo tenia 36 anys, les meves preocupacions eren unes altres. Jo em trobava en una etapa en què estàs centrat en la família i en les possibilitats de progrés en l'empresa. No em preocupava per res dels temes de la gent gran. Veia que els meus pares o els meus sogres formaven part d'una llar de jubilats i que feien excursions, balls o sortides, però tot això ho veia com una cosa molt distant.

Probablement deu tractar-se d'una sensació generalitzable, la de veure-la com una entitat molt llunyana, desconeguda. Nosaltres, algunes vegades, anem a la universitat i ens adrecem als alumnes per parlar-los de les coses de la gent gran i els insinuem que comencin a preparar la jubila-

El president de la Federació d'Entitats de la Gent Gran analitza els reptes del col·lectiu

ció. I veus que els universitaris et miren amb una cara de sorpresa, com si vulgues sin dir-te: "I ara què m'explica, aquest?" I jo els dic: "Mira, tu ara em veus com un vell equiparable al teu avi, com una persona molt distant. Però resulta que d'aquí a quatre dies tu seràs en aquesta banda, igualment com em va passar a mi." Però també es comprensible que l'etapa de gent gran els resulti llunyana: han de trobar feina, han de buscar parella, potser voldran tenir fills... Les seves prioritats són unes altres. De fet, quan et trobes amb la gent gran que s'acaba de jubilar veus que els costa decidir quin camí han d'emprendre.

Si hagués de comparar la gent gran d'aleshores i la d'ara, quins canvis destacaria?

No té res a veure. Nosaltres encara tenim força, encara tenim ànims, encara tenim ganes de fer coses. La gent de fa quatre dè-

cadés, quan arribaven als 75 anys no tenien ganes pràcticament de fer res. No eren actius. Anaven únicament a viure la seva vida de jubilats, a jugar a cartes a la llar i poca cosa més. Ara, a més a més de ser més, també som molt més actius, amb ganes de treballar. La bona notícia no és que vivim més anys, sinó que els vivim en més bones condicions de salut. No hem de posar anys a la vida, sinó vida als anys, que diem nosaltres.

Parli'ns de la FATEC. Quins són els objectius principals?

Com a objectiu principal, jo diria que hi ha el de crear activitats i accions per a la potenciació de la gent gran davant de la societat. Que no estiguem discriminats, sinó que siguem un agent actiu, que tinguem els mateixos drets i deures que la resta de ciutadans. A més a més, intentem lluitar perquè es creïn lleis i polítiques

“

La gent de fa quatre dècades, quan arribaven als 75 anys no tenien ganes pràcticament de fer res, no eren actius

Josep Carné, en un moment de l'entrevista, al costat d'Enrique Peidro, vocal de la FATEC i expert en temes legals. ANDREU PUIG.

“

Els partits són plenament conscients del pes que representem, ni que sigui perquè som el 30% dels votants

L'expert legal

Enrique Peidro és vocal de la junta de la FATEC i l'especialista en temes legals. La persona encarregada de batallar amb

fiscals, representants dels partits i càrrecs del govern per defensar els interessos de la gent gran en temes com ara les pensions o els mal-

tractaments. Coneixement i compromís en un mateix perfil.

sinó perquè ho considerem necessari amb vista a intentar trobar sortida a les necessitats de la gent gran. Ara ens han declarat entitat d'interès públic. Això vol dir que tenim més possibilitats que ens escoltin.

Els partits polítics són plenament conscients del pes que representem en la societat, ni que sigui perquè som el 30% dels votants.

Està satisfet de la forma que es tracta el col·lectiu de la gent gran des dels mitjans de comunicació? Em refereixo a la presència, però també al llenguatge i els temes als quals se'ls associa...

La imatge que s'acostuma a traslladar és la d'un senyor amb una gorra i un bastó, assegut en un banc i deixant passar el temps. Però la gent gran és molt més diversa que tot això. Ens costa poder arribar als mitjans de comunicació si no hi ha un tema polèmic com a excusa. El marginament també és polític. Fa alguns anys vam participar en un estudi per avaluar la gent gran que hi havia als ajuntaments i la conclusió és que la xifra és molt reduïda. També són molt pocs els consistoris que tenen al- ➔

“

La imatge que s'acostuma a traslladar de la gent gran és la d'un senyor amb una gorra i un bastó, assegut en un banc

perquè puguem finalment viure i envellir amb dignitat. Tot això es concreta en un ampli ventall de temes. En salut, per exemple, ens estem posicionant per evitar que el copagament no afecti les persones amb malalties cròniques, treballem amb l'alimentació saludable... En temes socials, parlem de pensions, de pobresa energètica, anem a visitar residències... També fem xerrades i cursos per explicar el document de voluntats anticipades o el testament. Hi ha moltes activitats i espais en què participem.

Vostè representa un col·lectiu amb un pes demogràfic notable, d'un 18,62% de la població. A l'hora de la veritat, però, us sentiu més importants que no pas escoltats?

Escoltar, ens escolten. Si ens fan cas o no, és una qüestió de paciència. Nosaltres no actuem per ser més o menys importants,

“

Hi ha molt pocs ajuntaments amb regidors de més de 65 anys o amb àrees dedicades al col·lectiu

gona regidoria específica de gent gran, contràriament al que passa amb el tema d'infància o de dones.

A què creieu que es deu aquest dèficit?

És un problema històric. Som un col·lectiu que no portem problemes, que hem abaixat sempre el cap, que som submisos... Ara comencem a aixecar la veu. Que la gent gran sortís com a tal al carrer no s'havia vist mai i ara s'ha vist amb el tema de les pensions, per exemple.

Un dels estereotips que s'associen a la gent gran és el d'una persona desconectada de les noves tecnologies. Però un estudi recent de VidaCaixa indica que una de cada tres o de cada quatre tenen un ordinador i el 46% utilitzen Facebook. El primer que sobta, en tot cas, és la capacitat per adaptar-se a un món molt canviant...

Tot i així, aquest estudi s'ha de posar un xic en quarantena. Hi ha unes dades de l'Imerso, del 2017, que diuen que de les persones entre 65 i 74 anys, només el 34% han utilitzat internet i només un 7,5% han comprat per internet. Poc a poc hi anem entrant, entre altres raons perquè sovint no hi ha alternativa, ja sigui per comprar un bitllet de tren o per demanar hora al metge. Des d'Europa estem reivindicant que siguem nosaltres els que decidim com volem rebre la documentació, per tal de fer progressiu el canvi tecnològic.

Segurament les generacions de persones majors de 65 anys són les que han viscut els canvis tecnològics més extraordinaris de la història...

Ens hi adaptem perquè les circumstàncies ho propicien o ens hi obliguen. Per què entrem a whatsapp? Doncs perquè tenim un net que fa servir aquest sistema i ens hi volem comunicar. Tot i això, també hem de fer notar que la situació del món rural i les ciutats és radicalment diferent, sobretot per les majors dificultats en el primer entorn.

Un altre tòpic associa la gent gran a la dependència, oblidant que una bona part del col·lectiu és extraordinàriament activa. Com definiria l'envelliment actiu?

La gent gran encara pot donar molt de si, pot aprendre i aportar molt. Poder participar és el que més estimula. El primer actiu et ve perquè participes en una entitat com a voluntari o bé tens un *hobby* o bé cuides

dels nets. Aquesta és una altra de les moltes activitats que fem: cuidar nets. A Catalunya, actualment, hi ha un milió de persones entre 65 i 75 anys. La meitat d'aquesta gent diuen que una de les activitats que fan és tenir cura dels nets o de familiars malalts. I només un 10% fan activitats de voluntariat. Si traduïm tot això en euros, resulta que aportem un PIB de 575 milions d'euros a l'any. Aquest és el retorn social de l'activitat que fem la gent gran, amb activitats de voluntariat que no estan valorades enlloc.

De totes formes, no us sentiu el recurs d'emergència d'un sistema de conciliació que no funciona?

Nosaltres sempre diem que som una part molt important de l'engranatge de la conciliació laboral i familiar. A partir d'aquí, si

ho analitzem a partir de l'actitud, hi ha dos nivells. La meitat estem contents i entusiasmats de fer-ho, perquè és una forma de lligam amb els nets i ens dona vida, il·lusió i esperança. Però l'altra meitat ho senten com una càrrega i una responsabilitat i els representa una angoixa. Un dels problemes més greus que hi ha és haver de córrer al darrere d'un net que se t'escapa. La conclusió és que ens hem de situar en un intermedi entre el que és obligació i el que és satisfacció.

Aquest nou model de persona gran s'ha traduït prou en els serveis públics? En aquests moments hi ha un procés de transformació dels casals de gent gran de la Generalitat en centres cívics intergeneracionals. Què li sembla aquest canvi?

És necessària aquesta adaptació, però sense deixar d'atendre les persones que encara et reclamen l'antic model, que volen anar al casal només a jugar a cartes o a fer petar la xerrada. Però per incorporar el nou jubilat els hem d'oferir un altre tipus de servei. Tal com deia l'antic president de la FATEC, en Mario Cugat, hem passat d'un model de cooperativa a un de supermercat. Ara tu vas a comprar específicament el que t'interessa. Aquest és el gran canvi. A més a més, aquí cal incloure el model intergeneracional. Estem parlant d'aquesta qüestió des de finals del segle passat. Al nou jubilat li costa incorporar-se al vell model i cal que seguim fomentant la socialització, tot i que d'una manera diferent.

Josep Carné a la seu de la FATEC, al carrer Casanova. ANDREU PUIG

35 anys defensant la gent gran

La Federació d'Associacions de Gent Gran de Catalunya (FATEC) va fundar-se l'any 1983 i està integrada per voluntaris amb l'objectiu de promoure activitats i accions a favor de la promoció de les persones grans. Recentment ha estat reconeguda d'utilitat pública i al juliol de 1999 va rebre la Creu de Sant Jordi. L'entitat és un interlocutor essencial de les administracions i els partits polítics; bàsicament, amb l'objectiu de situar en l'agenda pública problemàtiques com ara les pensions dignes o els maltractaments a la gent gran.

Des de la FATEC impulseu un programa La residència a la qual m'agradaria anar a viure, on analitzeu les diferents residències. A quines conclusions heu arribat?

El primer que cal aclarir és que nosaltres no fem una inspecció. I a més a més demanem que la visita la faci una persona gran. El que volem és que es valorin diferents aspectes d'una residència, des de la situació fins als serveis que ofereix. Hi ha espai per rebre els nets? Hi podem portar algun moble de casa? No fem valoracions ni una inspecció, sinó que detallem allò que trobem en cada cas.

Un dels grans camps de batalla dels darrers anys han estat les pensions dignes. Quin és el problema, la incapacitat dels governants per abordar aquesta problemàtica quan calia?

“

Som un col·lectiu que no hem portat gaires problemes, que hem abaixat sempre el cap, que som submisos

ENRIQUE PEIDRO: És una qüestió d'estat en què es posa de manifest la incapacitat dels polítics. Nosaltres hem demanat un pacte d'estat a través del manifest que vam fer el 16 de març en representació de 4.700.000 persones grans. Hi ha una dada molt fàcil d'entendre. L'Estat Espanyol només dona un 8% del cost de les pensions, mentre que a França i Alemanys oscil·la entre el 20 i el 25%. Els fons de reserva ha permès anar tapant els forats, però això ara no és suficient. Aleshores, què cal fer? La llei diu que les pensions contributives estaran finançades "bàsicament" a través de les cotitzacions socials i complementàriament a través dels pressupostos. El problema són els interessos dels bancs i les mútues privades. No és veritat que estigui a punt de fallida. El que pretenen alguns és que la gent estigui espantada i recorri a les pensions privades.

Què ho fa que els partits no només siguin incapaços s'arribar a aquest pacte d'estat sinó que a més a més utilitzin el tema com a instrument de desgast?

ENRIQUE PEIDRO: Perquè els partits parteixen d'una base falsa: la de pensar que les cotitzacions són suficients per pagar les pensions. Però això no tornarà, perquè els ingressos pel treball cada vegada són més baixos i, per contra, la despesa de les pensions, més alta. Nosaltres demanem que, com l'educació o la salut, les pensions es resolguin a través d'un pacte d'estat.

JOSÉ CARNÉ: La temptació que comenta s'explica perquè som el 30% dels votants. Si a mi em ve un polític a un casal de gent gran i em diu que les pensions estan en perill quan aquesta és l'única font d'ingressos que tinc, això poden ser molts vots. Ara hi ha por entre la gent gran, fins i tot d'arribar al llindar de la pobresa, de no poder desenvolupar el teu projecte de vida.

De totes formes, és una evidència que la piràmide d'edat ha canviat radicalment en els darrers anys. D'aquí a pocs anys, a més a més, la generació del baby boom arribarà a l'edat de jubilació...

Això va a més. Hi ha unes dades que són molts interessants. L'any passat, a Espanya hi havia 14.487 persones més grans de 100 anys, 2.100 de les quals a Catalunya. D'aquí a cinc anys n'hi haurà el doble.

ENRIQUE PEIDRO: Això forma part de la vida. Som productius però de diferent manera. La societat ha d'assimilar aquesta realitat. A França s'ha intentat abordar el tema de la natalitat i s'ha fet al marge del debat partidista, a llarg termini. Aquí no s'ha agafat com a tema d'estat.

Quines solucions plantegen? Què li sembla l'endarreriment progressiu de l'edat de jubilació?

ENRIQUE PEIDRO: Això és normal. La referència dels 65 anys és molt antiga. La jubilació és voluntària, d'acord amb l'empresa.

JOSEP CARNÉ: Fa uns anys, quan et jubilaves a 65 anys, l'esperança de vida era de 10

anys i ara pots viure de 20 a 30 anys en bon estat de salut. El cost de les pensions és més elevat i per tant interessa jubilar la gent el més tard possible. Però la contrapartida d'això és que el mercat laboral no es renova. L'equilibri és molt difícil.

I les mesures que van proposar alguns partits per finançar el sistema, què li semblen?

ENRIQUE PEIDRO: Nosaltres vam sintetitzar les propostes en el manifest del dia 14, en que es reclamaven, entre altres coses, la defensa del sistema públic de pensions, la revalorització mínima segons l'IPC o un pacte d'estat de tots els partits i els agents socials que garanteixi un sistema de pensions digne, fiable.

I les pensions de viduïtat. Hi ha alguna perspectiva de millora?

ENRIQUE PEIDRO: Estan incloses en el pressupost del 2018. El 2011 el PSOE va prendre una iniciativa molt bona perquè va dir que s'augmentarien d'un 1% anual de la base reguladora fins un 60%, sempre que fos l'únic o principal ingrés. Però el PP ho va congelar. Una de les mesures que ha posat Fátima Báñez ha estat precisament descongelar les pensions de viduïtat.

Una part de les problemàtiques que afecten la gent gran són invisibles, com ara la soledat, la pobresa o els maltractaments. Com s'aconsegueix que es facin visibles?

L'has de viure. Amb el tema de la solitud, hi entres sense adonar-t'én. És un procés. De cop i volta, estàs jubilat, vas de visita a la teva antiga feina i t'adones que no et fan cas, que ets un estrany a casa teva. Et quedes sol perquè els fills no estan a casa o al mateix poble o al mateix país. El que intentem és donar suport a les persones que queden soles.

Segons la Societat Espanyola de Metges d'Atenció Primària Solidària, a Espanya moren més persones per maltractament a gent gran que no per maltractament de gènere. Per què no s'ha aconseguit situar aquest tema en l'agenda pública?

És un tema molt complicat de denunciar perquè sovint es produeix en l'entorn familiar i és molt difícil prendre la iniciativa. A més a més, no existeix un protocol únic. Hi ha molta descoordinació entre les parts implicades. Hi ha dos camins a treballar. El primer és la conscienciació de la gent gran per saber exactament què és el maltractament. L'altre camí és el del treball informatiu al conjunt de la societat, ja a partir de l'escola. Nosaltres estem treballant en la primera via. La FATEC es pot presentar com a part i ho tenim posat a la pàgina web, però la veritat és que hi ha poques denúncies. Els maltractaments són totalment invisibles. No hi ha dades, entre altres raons perquè és molt difícil de tipificar.

“ Si ve un polític a un casal i diu que les pensions estan en perill, això poden ser molts vots

“ La violència a la gent gran és complicada de denunciar perquè sovint es dona en l'entorn familiar